

До
Доц. д-р М. Симеонова, дм
Научен секретар на
Медицински университет
гр. Плевен

Като член на научното жури, определен със заповед № 2712 от 15.10.2019 г. на Ректора на МУ - Плевен, ул. „Св. Климент Охридски“ №1, Плевен, приложено, представям Рецензия във връзка с процедура за присъждане на ОНС Доктор на Анелия Иванова Чифлигарска, докторант в самостоятелна форма на обучение по докторска програма Управление на здравните грижи към катедра Общественоздравни науки, ФОЗ, МУ Плевен.

Изготвил рецензията: проф. Иваничка Атанасова Сербезова, дп

Научни специалности: Здравни грижи, Медицинска педагогика,
Методика на обучението по здравни грижи

Месторабота: Русенски университет „Ангел Кънчев”, Факултет
Обществено здраве, катедра Здравни грижи

Адрес за контакти:

Електронен адрес: iserbezova@uni-ruse.bg

Тел.: +359 888 731 063

РЕЦЕНЗИЯ

по проект на дисертационен труд
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”
по научна специалност: Управление на здравни грижи

Автор: Анелия Иванова Чифлигарска

Научен ръководител: Доц. Макрета Тодорова Драганова, дм

ТЕМА: **ОРГАНИЗАЦИОННО – УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ХИРУРГИЧНИ ГРИЖИ В СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНСКА СЕСТРА“**

Изготвил рецензията: проф. Иваничка Атанасова Сербезова дп, РУ „Ангел Кънчев”

1. ***Професионална биография, кариерно развитие и обвързаност с темата на дисертационното изследване***

Асистент Анелия Иванова Чифлигарска е завършила базово образование в ПМИ „Д-р Илия Бешков“ гр. Плевен през 1990 г., специалност Медицинска сестра. От 2004 г. до 2007г. придобива ОКС Бакалавър и ОКС Магистър по специалност Управление на здравните грижи в Медицински университет гр. Плевен. През 2015 г. придобива специалност „Медицинска педагогика“ в МУ – гр. София.

Професионалното си развитие ас. Чифлигарска започва през 1991 г., като медицинска сестра в Трета поликлиника – гр. Плевен. До 2010 г. има 19 г. практически опит на медицинска сестра в различни лечебни заведения в гр. Плевен. Във връзка с оценка на настоящия дисертационен труд трябва да бъде подчертан практическият ѝ опит като операционна сестра и главна медицинска сестра на МБАЛ – Плевен към ВМА – София.

През 2011 г. е назначена за асистент в Медицински университет – Плевен, катедра Сестрински хирургични грижи. От назначаването ѝ до момента провежда клинична практика и учебно-практически занятия по дисциплини, съобразени с образователните изисквания, учебния план и учебната програма на Медицински университет – Плевен.

Придобитите компетентности от образованието и от пряката работа като медицинска сестра, успешно прилага в преподавателската си дейност.

Съдейства активно в административната и организационна дейност на катедрата.

Всичко това показва потенциал за научно развитие и отношение към академична изследователска работа в областта на здравните грижи.

Считам, че е налице пълна обвързаност на дисертационната проблематика с професионалното и академично развитие на докторантката.

2. *Административна обезпеченост на процедурата за защита на дисертационния труд*

Асистент Анелия Иванова Чифлигарска е зачислена в докторантура за самостоятелна подготовка към катедра Общественоздравни науки на Медицински университет – Плевен, съгласно заповед на Ректора на МУ – Плевен № 1319 от 04.07.2017 г. в самостоятелна форма на обучение в докторска програма по „Управление на здравните грижи " в Област на висше образова-ние: 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление: 7.4. Обществено здраве.

Представен е протокол за предзащита/апробация от катедрено заседание, което дава положителна оценка за готовност за защита на дисертационния труд, както и заповед на Ректора на МУ-Плевен №2446/26.09.2019 г. за отчисляване с право на защита.

Във връзка с процедурата е представен пълен комплект от материали на хартиен и електронен носител, включващ изискваните документи, съгласно Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Плевен.

Представеният списък от публикации, свързани с дисертацията, са пет. Всички те са в съавторство с научния ръководител, една е на английски език. Публикациите са представени в пълен текст към документите за защитата. Същите адекватно отразяват постановки от дисертационното изследване.

Авторката представя и седем научни съобщения, в шест от тях е водещ автор и също обективизират работа по темата на дисертацията.

Авторефератът е добре структурирано, синтезирано изложение на дисертационния труд и съдържа всички задължителни реквизити за автореферат на дисертация. Компетентно и професионално са подбрани най-съществените части от съдържанието на дисертацията, така че авторефератът дава пълна представа за концепцията, методологията, структурата и резултатите на дисертационното изследване.

Авторефератът, професионалната биография и списъкът на статиите, отразяващи дисертационното изследване, са в срок публикувани в специализирания сайт на МУ – Плевен, в съответствие със ЗРАСБ и с Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Плевен.

3. *Характеристика на дисертационното изследване*

3.1 Актуалност и значимост на проблематиката

Актуалността на изследването е обусловена от факта и схващането, че медицинските сестри са не само изпълнители на лекарски предписания, но и участници в процеса на медицинско обслужване на пациентите, със свои автономни функции и отговорности. Една от тези функции, цели ранното възстановяване на пациентите след операция и запазване на качеството им на живот, без това да нарушава основните хирургични правила и принципи. Медицинските сестри, осъществяващи грижи за пациенти с хирургични заболявания трябва да бъдат непрекъснато обучавани и да притежават допълнителна професионална подготовка по отношение на специалните грижи. В този аспект приоритетна цел на специализиращото обучение е високо и оптимално качество на теоретично и практическо обучение по хирургични грижи в специалност „Медицинска сестра“.

В настоящият дисертационен труд е направено задълбочено и систематизирано проучване, както и цялостно изследване на съвременните организационни форми на хирургичните грижи в контекста на участието на медицинската сестра в тях. Именно актуалността на разглежданата тема, добре обоснована от авторката, отчитането на противоречията и недостатъчната научна разработка на проблема у нас, е причина за определяне темата на предложението за оценяване дисертационен труд. Защото е безспорно, че въпроси за специализиращото обучение на хирургичните медицинските сестри, както и качеството на хирургичните грижи и техните перспективи заслужават детайлно изследване.

3.2 Наличие на изследователски проблем

Формулировката на темата е понятийно изчистена и коректно третирана в съдържанието на труда, за което добър пример са формулираните и изследователски защитени цел, задачи, хипотези и методология на проучването. Описани са предмет, обект, техническите и логически единици, постановка и инструментариум на проучването. Етапи, периоди, задачи и инструментариум на проучването са представени нагледно чрез фигура, която дава добра представа за цялостната организация на изследователската работа.

Методите на изследване са: социологически методи, документален метод и статистически методи. Анкетите са проведени с авторски въпросници, дадени в приложенията на дисертацията. За целите на социологическото наблюдение са приложени протоколи за индивидуално наблюдение, също авторска разработка. Използвани са адекватни статистически методи за обработка на получените данни.

Всичко това ми дава основание да приема, че избраната тема и подходът за нейното проблематизиране в изследователски задачи са реалистични, адекватни, измерими и постижими. Настоящият дисертационен труд е показателен за сериозна работа по една малко дискутирана тема в последните години – процесът на обучение на медицинските сестри в частта на хирургичните грижи, в която се срещат различни мнения – на преподаватели по здравни грижи, медицински сестри, работещи в хирургични клиники, и студенти. Те са важни, за да може да се моделира обучението по хирургични грижи, така че да стане по-качествено и ефективно, а всички страни, потребители на тези грижи – по-удовлетворени.

3.3 Обем, структура, оформление и стил

Обемът, структурата и оформлението на дисертационния труд удовлетворяват изискванията и очакванията към подобен род научни работи. Той е с общ обем от 161 страници, онагледен е с 4 схеми 27 фигури, 29 таблици и 20 приложения (въпросници, протоколи за индивидуално наблюдение на студенти, формуляр „Задължителни хирургични компетенции“ - приложение към дневник на стажанта, Учебна програма по Иновации в хирургичните грижи/избираема дисциплина). Състои се от увод, три глави, като изводи и препоръки, приноси са структурирани в отделни глави, заключение и литература.

Първата глава, съдържаща 8 параграфа, е с обем от 58 страници, втората е представена с общ обем от 8 страници. Третата глава е 78 страници. Изводите, препоръките и приносите са обособени в четвърта и пета глава, заключението е структурирано в края на дисертацията. Представената библиография съдържа включва 193 заглавия, от които 153 на кирилица и 40 на латиница. Стилът на изложението е ясен, а текстът е четивен.

В първа глава се проследява еволюцията на хирургичните грижи в света, Европа и България. Съвременните хирургични грижи са разгледани като организация и специфика и е направена класификация на хирургичните грижи, в зависимост от техните характеристики. На обстоен анализ е подложена нормативната база, регламентираща обучението по хирургични грижи за медицински сестри. Интерес представлява и обзорът на продължаващото обучение на медицински сестри в Европа.

Анализът насочва към обобщението, че висшите училища, ангажирани с подготовка на медицински сестри се нуждаят от оптимизиране на обучението по хирургични грижи, а това изисква задълбочени научни изследвания с цел поддържане на оптимално съответствие между очакванията на хирургичната практика и компетенциите на новозавършилите медицински сестри.

Втора глава се фокусира върху задачите и методологията на проучването. Компетентно са формулирани 2 работни хипотези. Старателно са описани предмет, обект на проучването, технически единици, логически единици, постановка на проучването. Направена е характеристика на проучваните групи лица. Маркирани са използваните в проучването методи.

Трета глава представя анализ на базовото обучение по хирургични грижи в специалност Медицинска сестра, като са разгледани и анализирани учебните програми на голям брой висши училища в България, ангажирани с подготовката на специалисти от тази регулирана специалност. Направено е обобщение, че въпреки еднакъв брой часове, отговарящи на ЕДИ, всяко от представените висши училища има специфика, която го отличава и където академичните екипи са добавили свои щрихи с цел подобряване професионалната компетентност на студентите. Детайлно е проучено и отразено мнението на студентите от IV курс Медицинска сестра, относно обучението по хирургични грижи, увереността им и нагласите за професионална реализация. Авторката е изследвала и представила мнението на преподаватели по Здравни грижи в специалност Медицинска сестра относно обучението и придобитите компетенции по хирургични грижи на студентите, като е показала тяхната роля не само като учител, но и като мотиватор за обучение и добра професионална реализация. Интерес представлява и виждането на професионалисти по здравни грижи от хирургичната практика, относно обучението на медицинските сестри в областта на хирургичните грижи. Голямата част от тях са открили необходимостта от допълнително обучение по хирургични грижи след завършване на базовото образование с цел усъвършенстване на хирургичните компетенции, повишаване на квалификацията и подпомагане процеса на адаптиране към спецификата на хирургичните грижи. Статистическата обработка на данните е добра, както и коректното им интерпретиране. Анализите на получените резултати са визуализирани с фигури и таблици. Представянето и тълкуването им показва научната компетентност на ас. Анелия Чифлигарска и подчертани способности за извличане на информация и обобщението ѝ.

4. Концептуална зрялост на изследователския подход и адекватност на използваните научни методи

Ас. Анелия Чифлигарска е насочила точно изследователския си фокус върху интересен проблем, което е осъществимо само от човек, имащ практически опит в професионалната област на сестринските грижи. Докторантката подхожда към идентифициране и оценяване на възможностите за оптимизиране на обучението по хирургични грижи.

Анализът на резултатите и статистическата им обработка са дадени прегледно и естетически илюстрирани.

5. Научна компетентност, коректност и резултативност.

Не само при теоретичната част от изследването си, а и в емпиричната част, ас. Анелия Чифлигарска показва литературна, практическа и изследователска информираност, умело съчетана с аналитичност и селективност към разглежданите изследвания и подходи. Добро впечатление прави извеждането и формулираното в края на всяка глава лични констатации и обобщения, както и представянето, и убедителното защитаване на резултатите от реализираната изследователска и аналитична работа.

6. Препоръки и въпроси към докторантката:

Нямам въпроси към докторантката

Препоръчвам да разшири публикационната си активност в чужбина.

7. Научни и научно-приложни приноси.

Настоящото дисертационно изследване се отличава с оригиналност и приносен характер, както в теоретично-познавателен характер, така и в приложен характер. Приемам предложените приноси:

Приноси с теоретично-познавателен характер:

- Извършено е задълбочено комплексно проучване сред трите водещи субекти (студенти, преподаватели и наставници) в учебния процес на студентите от специалност „Медицинска сестра“ относно специализираната подготовка на медицинските сестри по хирургични грижи в три аспекта: оценка на компетенциите, свързани с хирургичните грижи, организация и реализиране на практическото обучение по хирургични грижи и възможностите за оптимизиране на това обучение.
- Анализирани са основните проблеми, свързани с повишаване качеството на обучението по хирургични грижи. Демотивацията сред обучаващите се медицински сестри и занижения контрол при реализиране на учебна практика и преддипломен стаж в хирургичните звена са едни от основните фактори, влияещи върху ефективността на придобитите компетенции по хирургични грижи. Мнението на всички респонденти е, че преподавателите по здравни грижи и наставниците от учебните бази са водещи мотиватори за обучаващите се в специалност „Медицинска сестра“.
- Установени са несъответствията между придобитите професионални компетенции относно специализираната хирургична подготовка на обучаващите се медицински сестри и реалните потребности и очаквания от съвременната хирургична практика.

- Обоснована е необходимостта от разширяване на следдипломното обучение на медицинските сестри в областта на хирургичните грижи.

Приноси с приложен характер

- Създадена е обобщена класификация на съвременните хирургични грижи, адекватна на развитието на хирургията като наука и реформите в българското здравеопазване.
- Разработени са и апробирани Протоколи за наблюдение и оценка на компетенциите по хирургични грижи на студенти от специалност „Медицинска сестра“.
- Предложена е учебна програма за свободноизбираема дисциплина „Иновации в хирургичните грижи“ за студенти от специалност „Медицинска сестра“.
- Изработен е Формуляр „Специфични хирургични компетенции“, който да се приложи към Дневника на стажанта.

8. Заключение.

Като давам много добра оценка на извършената значителна по обем изследователска работа и постигнатите резултати, предлагам убедено на уважаемото жури да се присъди образователната и научна степен „Доктор“ в научна специалност: Управление на здравните грижи на Анелия Иванова Чифлигарска.

01.11.2019 г.

гр. Русе

Изготвил рецензията:

проф. Иваничка Сербезова